

૨૦૨૦ આપણને શું શીખવી ગયું?

શહેરના વિવિધ ક્ષેત્રના પ્રતિનિધિત્વ કરતા અગ્રણીઓની ગાંધીનગર સમાચાર સાથે નિખાલસ વાતો

ગાંધીનગર, તા.૨૬

કોરોનાના કહેરથી સમગ્ર દુનિયા પ્રભાવિત છે. માનવજાત માટે આફતરૂપ કોરોનાથી બચવા માટે છેલ્લા એક વર્ષથી સૌ કોઈ મથી રહ્યા છે. મહામારીથી બચવા નવા સંશોધનો અને ઉપાય શોધવા માટે પણ દુનિયાના સૌ બુદ્ધિશાળી પ્રતિભાઓ કામે લાગી છે. કોરોનાએ દુનિયામાં સેંકડો નાગરિકોના માથેથી વડીલોના હાથ છીનવી લીધા છે તો ઘણાં માસુમ બાળકો અનાથ બનાવી દીધા છે. ચોમેર કાળમુખા કોરોનાએ હાહાકાર મચાવ્યો છે. આવા કપરા સમયમાં સાચું શું. એ વાત પણ જરા વિચારવા લાયક બની જાય તેમ છે. પરંતુ કોરોનાની કપરી કસોટી વચ્ચે સેંકડો જીવ જીવન જીવતા નથી પરંતુ જાણે કે જીવતી રહ્યા છે. કોરોનાની મહામારીમાં સંબંધિત સમીકરણો પણ બદલી નાંખ્યા હોય તેવી દયાજનક સ્થિતિ સર્જાઈ છે. આમ છતાં આ કપરા સમયમાંથી સાગરમાંથી મોતી શોધાય તેમ જીવનના સાચા મુલ્યોને સાઈક કરતી હકીકતો પણ સ્પષ્ટ થઈ છે. દંભ દેખાડા સહીતના દુષણો માનવજીવનમાંથી વરાળની જેમ વિખેરાતા જાય છે. બુદ્ધિજીવીઓના મતે કોરોનાની પોઝિટિવ સાઈડ ઇફેક્ટ પણ માનવ જીવન માટે ઉપકારી સાબિત થાય તેમ છે. પ્રત્યેક નાગરિકને જીવનનો સાચો આનંદ લેવાની સમજ અને શીખ પણ આ સમયમાં મળી છે. બિનજરૂરી ખર્ચ ન કરવા, મર્યાદાનુ સુખ ભવે અપનાવવું, આરોગ્ય બાબતે સજાગ રહેવું અને દેખાડાથી દુર રહેવા સહીતની ઘણી બાબતો કોરોના કાળમાં નાગરિકો માટે નવા પથનું નિર્માણ કર્યું છે. જે સાચે જ માનવજીવનના મુલ્યને સાચું કરે તે દિશામાં લઈ જાય છે...

●●●
કપરા સંજોગો અને ભયંકર પરિસ્થિતિની સામે અડગ ઊભા રહેતા આ વર્ષ શીખવી ગયું
૨૦૨૦નું વિદાય લેતું વર્ષ મર્યાદિત જરૂરિયાત સાથે જીવતા શીખવાડતું ગયું. સાચે સાચા સામાજિક જીવનની વાસ્તવિકતાનો પરિચય પણ કરાવતું ગયું. વિશેષ તો કોઈ પણ કપરા સંજોગો અને ભયંકર પરિસ્થિતિની સામે પણ કેમ અડગ ઊભા રહેવું અને તમામ પરિસ્થિતિઓનો સામનો કરવા માનવી સ્વયં પરિપક્વ અને સક્ષમ છે તેની વાસ્તવિકતાનો પરિચય કરાવતું ગયું સાથે મજબૂત મનોબળ ટકાવી રાખવાનું શીખવાડી ગયું.

●●●
દોડ દોડ કરીને જ નહીં ઘરે બેસીને પણ જીવાય તે શીખ્યા
વર્ષ ૨૦૨૦ મને ઘણું બધું શીખવી ગયું. એક બિઝનેસમેન તરીકે લાગ્યું કે હાથ નીચે કામ કરતા કર્મચારીનો હું બોસ નથી વાલી પણ છું. પૈસો એ સર્વસ્વ નથી. માનવજીવન સર્વસ્વ છે. પૈસાથી જીવનની ખરીદી શકાતી નથી. એકલા પણ જીવી શકાય છે તેમ સમજાયું. દોડદોડ કરીને નહીં ઘરે બેસીને પણ જીવાય તે આ વર્ષે શીખ્યું.

વળી સાથે સમજાયું કે કુદરત મહાન છે અને માનવ લાચાર છે. ડોક્ટર, મેડીકલ સ્ટાફ અને વૉલીયન્ટરિસનું મહત્વ પણ સમજાયું.

●●●
આ વર્ષે શીખવ્યું કે થોડું હશે તો ચાલશે પરંતુ પરિવાર વગર બહુ જ માર્ડુ લાગશે
૨૦૨૦એ જીવનમાં નાની નાની વસ્તુનું મહત્વ સમજાવી દીધું. ભાગદોડની જીંદગીમાં પોતાના પરિવારને સાથ આપતા શીખી ગયા. સમજ ગયા કે થોડુંક ઓછું હશે તો ચાલશે પરંતુ પરિવાર વગર બહુ માર્ડુ લાગશે. પચાસ પકવાન એકલા માણવા કરતા એક પકવાન બધા બેસીને માણે તે મજા છે. એક વાત બધા બેસીને માણે તે મજા છે. એક વાત બધા બેસીને માણે તે મજા છે. એક વાત બધા બેસીને માણે તે મજા છે.

●●●
કોવિડે તો જીવન જીવવાની નીતિ રીતિ જ બદલી નાખી એકવીસમી સદીનું વીસમું વર્ષ દેશ અને દુનિયા માટે એકદરે ખૂબ વસમું રહ્યું. આ વર્ષ પર કોવિડ-૧૯ નું આધિપત્ય ઈતિહાસમાં કાળા અક્ષરે લખાયો.
ભારતીય સંસ્કૃતિએ આપણને શીખવ્યું છે કોઈ દુઃખમાં હોય તો તેની પાસે સામેથી દોડી જવું. એની પડખે ઊભાં થઈ જવું. પણ આ કોવિડે તો જીવન જીવવાની નીતિ રીતિ જ બદલી નાખી. છતાં જીવનભર યાદ રહે તેવી દુઃખદ અને દારુણ યાદોની સાથોસાથ આ વર્ષે આપણને ઘણું ઘણું શીખવી પણ ગયું. જેમ કે સામેથી દોડી જવા કરતાં દૂરથી આપણા સ્વજન સાથે કેવી રીતે જોડાઈ રહેવું, સ્પર્શથી સાચા આમજનોને હૂંફની અનુભૂતિ કેમ કરાવવી, જોજનો દૂર છતાં હૈયાથી સમીપ હોવાની અનુભૂતિ સૌને કેમ કરાવવી, ગમે તેવા કપરા સમયમાં વિચલિત થવાને બદલે દંઢ મનોબળને કેમ ટકાવી રાખવું, જિજ્ઞાસાને નજીકથી જોવી-જાણવી, સંયમની કેળવણી, પોતાની જાત પ્રત્યેની ખેવના, યોગ, પ્રાણાયામ, વગેરે વગેરે આવું શિક્ષણ તો કોઈ જ આપી શકે!

●●●
કુટુંબ સાથે રહેવાનો સમય મળ્યો
મને જીવન જીવવાની પદ્ધતિ શીખવા સાથે કુટુંબ સાથે રહેવાનો સમય મળ્યો. રાજ્યકેન્દ્ર સરકાર તથા મહાનગરપાલિકા દ્વારા જે કોરોના પ્રોટોકોલ જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા તે મુજબ તેને અનુસરતા શીખ્યા અને હજી પણ તે મુજબ સેપ લઈ રહ્યા છીએ. આત્મનિર્ભર બનવા સાથે મારાથી બને તેટલી જો કામદારોને મદદ કરી તેમની આજીવિકાને નુકશાન ન થાય તેવા પ્રયત્ન કરવા સાથે પોતાની સ્વસ્થતા માટે પણ મને જાગૃતતા આવી તેમાં કોરોનો ફાળો છે.

●●●
આર્ટની કિંમત કરી સેલ્ફ સેટીસ્ફેક્શન સાથે કામ કરતા શીખ્યા
કોરોનાએ આ વર્ષે મને ગૃહિણીમાંથી વક્રીગુમન બનાવી દીધી. હું લાડકોડમાં ઉછરી છું. ક્યારેય મને કોઈ ચીજ વસ્તુની કમી નથી પડી. પૈસા કમાવવું ક્યારેય પ્રાથમિકી નહોતી રહી અને છેલ્લા ઘણા વર્ષથી હું મારા મિત્રોને મારા કેકના એક્સપરીમેન્ટ ટ્રાય કરાવતી અને ચખાડતી. મેં ઈમોશનલ લેવલે ઘણું કામ કર્યું છે પરંતુ મટીરીયલ લેવલે નહતું કર્યું પણ કોરોના આવ્યો ત્યારે મને થયું કે મારે મારા આર્ટની કિંમત કરવી જોઈએ અને સેલ્ફ સેટીસ્ફેક્શન માટે કામ કરવું

જોઈએ. આખી જીંદગી જીવી લીધા બાદ કોઈક કર્યાનો અહેસાસ તો થશે. મારા મતે દરેક સેલ્ફ સેટીસ્ફેક્શન માટે કામ કરવું જોઈએ. થેન્ક્યુ કોરોના. મેં વર્ષ ૨૦૨૦માં મારી હેલ્થ સાચવવા સાથે આવતા વર્ષમાં ડેસ્ટી કેક બનાવવાની પદ્ધતિ પણ શોધી લીધી છે.

●●●
ગયેલા સમયથી એક જ સંતોષ છે, કે તે ક્યારેય પાછો નથી આવવાનો
સમગ્રતાથી જોઈએ તો આપણામાંથી કોઈને ૨૦૨૦ની મીઠી યાદો નહીં જ હોય. કોરોના-કાળ તો જાણે A.C. અને B.C. સમાન બની રહેવાનો છે. આફ્ટર કોરોના અને બીકોર કોરોના.

●●●
ગયેલા સમયથી એક જ સંતોષ છે, કે તે ક્યારેય પાછો નથી આવવાનો
સમગ્રતાથી જોઈએ તો આપણામાંથી કોઈને ૨૦૨૦ની મીઠી યાદો નહીં જ હોય. કોરોના-કાળ તો જાણે A.C. અને B.C. સમાન બની રહેવાનો છે. આફ્ટર કોરોના અને બીકોર કોરોના. પરંતુ એક વાત છે, કે ગત વર્ષ ભલે કોઈ મીઠા સંભારણા ન આપતું ગયું હોય, પરંતુ ગયેલો સમય જીવનની મહત્તા તો સમજાવી જ ગયો છે. આયુષ્યની એક શ્રેણી રત્નોથી પણ મેળવી શકાતી નથી. તે આયુષ્યને જે વ્યર્થ બરબાદ કરે છે, અરેરે, તે કેટલો આજસુ છે. આયુષ્ય-જીવન-સ્વાસ્થ્ય-સ્વચ્છતા-પરિવાર જેવા વિસ્મરણેલા વિષયોનું મહત્વ સમજાવવા માટે પણ ૨૦૨૦ને માત્ર બાય નહીં ગુડબાય તો કહેવું જ પડે..

●●●
કોરોનાએ અલગ રીતે જીવતા શીખવાડ્યું
કોરોનાએ મને અલગ રીતે જીવતા શીખવાડ્યું. સોલ્યુશન શોધતા શીખવાડ્યું. આ સમય એવો છે કે નીડર બનીને કોરોનાના નિયમનું પાલન કરી જીવવાનું છે. જો ડર ગયા સૌ મર ગયા અને જેણે સોલ્યુશન નિકાળ્યું તે તરી જાય છે.

●●●
હંમેશા હકારાત્મક રહેતા શીખ્યા
કોરોનાએ મને હંમેશા હકારાત્મક અને કાર્યાત્મક રહેતા શીખવ્યું. જીવનની કોઈક કોઈક શીખવાડતી રહે છે. અને મેં આ વર્ષે મારી ફીટનેસ પ્રત્યે ધ્યાન આપી નવા ધ્યેય નિશ્ચિત કર્યાં છે.

●●●
પરિસ્થિતિ બદલાય ત્યારે સમય પસાર કરી લેવો જરૂરી છે
વિદાય લેતા વર્ષ ૨૦૨૦માં એ ચોક્કસ શિખવા મળ્યું કે બાળકો સાથે રમવું જોઈએ તેને સમય આપવો જોઈએ. હોટલનું ખાવાના ચટકા રાખવાના બદલે ઘરનું ખાવાનું વધુ સ્વાદિષ્ટ બની શકે છે. પૈસાની બચત કરવાનો અભિગમ પણ આ વર્ષમાં વધુ મજબૂત બન્યો છે. જ્યારે શિક્ષણ જગતમાં માત્ર યુ ટ્યુબના માધ્યમથી આખી દુનિયાને શિક્ષણ આપવાની પણ નવી પહેલ થઈ શકી છે. જ્યારે બહારથી આવીને જૂની પ્રણાલી મુજબ રચના કરવાનું અને અબોલ જીવને ખવડાવી આત્મ સંતોષનો આનંદ વ્યકત કરતા પણ આ વર્ષે શિખવાડ્યું છે. જીવનમાં પ્રથમ આટલું લાંબું વેકેશન બાળકો અને પરિવારજનો સાથે માંધવું જીવનના સાચા આનંદ સાથે વિતેલા વર્ષ જીવનને જીવતા પણ ચોક્કસ શીખવાડ્યું.

●●●
એકબીજાની મદદથી જાતે કામ કરવું કેટલું સરળ છે તે સમજાયું
કોરોના એટલે એકાંત, પીડા, ભય, ચેપ અને અઢળક સલાહનો રીતસર મારો! કોરોના થાય એ બધા કોઈ મરી જ જાય એવું નથી જ અને છતાં કોરોના પોઝિટિવ દર્દી વધુમાં વધુ નેગેટીવ વિચાર કરતો થઈ જ જાય છે. કોરોનામાં મને ડગલે ને પગલે ઈશ્વરનો સાથાત્કાર થયો. રોજ નવી તકલીફો, રોજ નવા ભય, રોજ નવા પ્રશ્નો ચાલતા જ રહ્યા. અને છતાં કોઈ ને કોઈ સ્વરૂપે મદદ, હૂંફ, હિંમત મળતા જ રહ્યા. એક જ પરિવારના પ સભ્યો એકસાથે કોરોના પોઝિટિવ આવે એનાથી મોટી કસોટી બીજી કોઈ હોઈ જ ન શકે એવું લાગેલું. કોરોનાએ બહુ જ દ્રઢ રીતે અમુક માન્યતાઓ સંદર્ભત બદલી નાખી. જેની અપેક્ષા પણ ન હોય એવા લોકો સહજ રીતે જ મદદરૂપ બન્યા અને જેની શાહ હતી તેવા કેટલાક દૂર પણ રહ્યા.

●●●
જ્યાં એકમેક સાથે નિરાંતે વાત કરવા પણ સમય ચોરવો પડતો હતો ત્યાં કોરોનાએ ડોક્ટર પતિને વધુ વ્યસ્ત બનાવી દીધા. જો કે પરિવારમાં લાગણી અને હૂંફનું પ્રમાણ વધ્યું. પરસ્પર એકબીજાના કામને સન્માનવાની નવી પરંપરા શરૂ થઈ. એકબીજાની મદદથી જાતે કામ કરવું કેટલું સરળ છે એ હવે સમજાયું. શારીરિક તકલીફો વધી છતાં વ્યક્તિગત રીતે મેં મારામાં મને ખૂબ વિકસતી અનુભવી. વર્ષના અંતે જીવતા રાખીને આ સરવૈયું લખવાનો મોકો આપવા માટે તેમ જ આવા નવતર અનુભવથી છલોછલ ભરેલા વર્ષ માટે ઈશ્વરનો ખૂબ આભાર.

●●●
ઘરની અંદર જ બધી ખુશીઓ સમાયેલી છે
વર્ષ ૨૦૨૦એ 'પહેલું સુખ તે જાતે નયા' એ કહેવતને સાર્થક કરીને સવારે એક કલાક યોગ, પ્રાણાયામ, ધ્યાન અને પ્રાર્થના, હળદરવાળું દૂધ, આયુર્વેદિક ઉકાળો, સમતોલ આહાર, શ્રીન ટી, લીંબુનું શરબત, સાંજે ચાલવાનું, વરાળનો નાસ અને સંગીત એ દિનચર્યાનો મુખ્ય ભાગ બની ગયો છે.

●●●
લોકડાઉનમાં પરિવારના સૌ સભ્યો સાથે ઘરમાં લાંબા સમય સુધી સાથે રહેવા મળ્યું ત્યારે શીખવા મળ્યું કે ઘરની અંદર જ બધી ખુશીઓ સમાયેલી છે. ઘરના કામો જાતે કરીને અને જરૂરિયાતોને નિયંત્રિત કરીને નાણાકીય બચત કરી શકાય છે. કોરોના સંકટ ઉપર હામી થવા ઓનલાઈન અખબારો, સોશીયલ મીડીયા-વોટસએપ, ઈન્ટરનેટ, ફેસબુક, ગુગલની ટેકનોલોજી શીખવા મળી છે. મારા જ્ઞાન-વિજ્ઞાનની જાણકારીમાં વધારો થયો છે. કોરોના સંક્રમણ સામે સંઘર્ષ કરનાર મંત્રીઓ, અધિકારીઓ, કર્મચારીઓ, તબીબી જગત, આચર્યક ફરજ બજાવનાર સૌ કર્મીઓ

●●●
કોરોનાની મહામારીમાં તમામ અધિકારી-કર્મચારીએ ખભેથી ખભો મિલાવી કામ કર્યું
નવા વર્ષનો આનંદ માત્ર શ્રદ્ધિ રહ્યો હતો. કોરોનાની વૈશ્વિક મહામારીમાં ડોક્ટર, નર્સ, સહિત સ્ટાફના કર્મચારીઓએ રાત દિવસ કામ કર્યું છે કોરોનામાં ડોક્ટરસ દ્વારા જીવના જોખમે દર્દીઓની સારવાર કરી છે. કોરોના સમયમાં ફરજ બજાવેલા તમામ કર્મચારીઓમાંથી એક પણ કર્મચારીએ વધારાનું મહેનતાણું નથી માંગ્યું. કોરોનાથી મૃત્યુ પામેલા દર્દીના સ્વજનો કાંધ મૃત્યુ પામેલા દર્દીના સ્વજનો કાંધ અંતિમધામ ખાતે લઈ ગયા હતા. કોરોનાની મહામારીમાં તમામ અધિકારી-કર્મચારીએ ખભેથી ખભા મિલાવી કામ કર્યું છે તેનો મને ગર્વ છે.

●●●
ડો. નિયતી લાખાણી (સિવિલ સુપ્રિટેન્ડન્ટ ગાંધીનગર એચ.ઓ.ડી. સર્વરી વિભાગ)
હોટલનું ખાવાના ચટકા રાખવાના બદલે ઘરનું ખાવાનું વધુ સ્વાદિષ્ટ બની શકે છે. પૈસાની બચત કરવાનો અભિગમ પણ આ વર્ષમાં વધુ મજબૂત બન્યો છે. જ્યારે શિક્ષણ જગતમાં માત્ર યુ ટ્યુબના માધ્યમથી આખી દુનિયાને શિક્ષણ આપવાની પણ નવી પહેલ થઈ શકી છે. જ્યારે બહારથી આવીને જૂની પ્રણાલી મુજબ રચના કરવાનું અને અબોલ જીવને ખવડાવી આત્મ સંતોષનો આનંદ વ્યકત કરતા પણ આ વર્ષે શિખવાડ્યું છે. જીવનમાં પ્રથમ આટલું લાંબું વેકેશન બાળકો અને પરિવારજનો સાથે માંધવું જીવનના સાચા આનંદ સાથે વિતેલા વર્ષ જીવનને જીવતા પણ ચોક્કસ શીખવાડ્યું.

●●●
પરિસ્થિતિ બદલાય ત્યારે સમય પસાર કરી લેવો જરૂરી છે
વિદાય લેતા વર્ષ ૨૦૨૦માં એ ચોક્કસ શિખવા મળ્યું કે બાળકો સાથે રમવું જોઈએ તેને સમય આપવો જોઈએ. હોટલનું ખાવાના ચટકા રાખવાના બદલે ઘરનું ખાવાનું વધુ સ્વાદિષ્ટ બની શકે છે. પૈસાની બચત કરવાનો અભિગમ પણ આ વર્ષમાં વધુ મજબૂત બન્યો છે. જ્યારે શિક્ષણ જગતમાં માત્ર યુ ટ્યુબના માધ્યમથી આખી દુનિયાને શિક્ષણ આપવાની પણ નવી પહેલ થઈ શકી છે. જ્યારે બહારથી આવીને જૂની પ્રણાલી મુજબ રચના કરવાનું અને અબોલ જીવને ખવડાવી આત્મ સંતોષનો આનંદ વ્યકત કરતા પણ આ વર્ષે શિખવાડ્યું છે. જીવનમાં પ્રથમ આટલું લાંબું વેકેશન બાળકો અને પરિવારજનો સાથે માંધવું જીવનના સાચા આનંદ સાથે વિતેલા વર્ષ જીવનને જીવતા પણ ચોક્કસ શીખવાડ્યું.

●●●
ડો. નિયતી લાખાણી (સિવિલ સુપ્રિટેન્ડન્ટ ગાંધીનગર એચ.ઓ.ડી. સર્વરી વિભાગ)
હોટલનું ખાવાના ચટકા રાખવાના બદલે ઘરનું ખાવાનું વધુ સ્વાદિષ્ટ બની શકે છે. પૈસાની બચત કરવાનો અભિગમ પણ આ વર્ષમાં વધુ મજબૂત બન્યો છે. જ્યારે શિક્ષણ જગતમાં માત્ર યુ ટ્યુબના માધ્યમથી આખી દુનિયાને શિક્ષણ આપવાની પણ નવી પહેલ થઈ શકી છે. જ્યારે બહારથી આવીને જૂની પ્રણાલી મુજબ રચના કરવાનું અને અબોલ જીવને ખવડાવી આત્મ સંતોષનો આનંદ વ્યકત કરતા પણ આ વર્ષે શિખવાડ્યું છે. જીવનમાં પ્રથમ આટલું લાંબું વેકેશન બાળકો અને પરિવારજનો સાથે માંધવું જીવનના સાચા આનંદ સાથે વિતેલા વર્ષ જીવનને જીવતા પણ ચોક્કસ શીખવાડ્યું.

●●●
સોશિયલ ડિસ્ટન્સીંગ તેમજ સ્વચ્છતાનો પાઠ પણ આ વર્ષમાં વધુ મજબૂત રીતે શીખવા મળ્યો
વિતેલું વર્ષ ૨૦૨૦માં માનવજીવનને ઘણું બધું શિખવાડ્યું જ મળ્યું છે. માણસનું મનોબળ મક્કમ બનાવીને વિદાય લેતું આ વર્ષ સુરક્ષીનો સામનો કેવી રીતે કરવો તેની પુરી સમજણ અને શીખ આપીને જઈ રહ્યું છે. પરિસ્થિતિ બદલાય ત્યારે સમય પસાર કરી લેવો જરૂરી છે. વિતેલા દિવસોએ આપણને ધીરજ કેળવતા પણ શિખવ્યું છે. આયોજનનું કામ કરવાથી ધીરજ રાખવાથી અને હિંમત સાથે આગળ વધતા રહેવાનો અભિગમ કેળવવાની પણ આ વર્ષે આપણને શીખ આપી છે.

●●●
સોશિયલ ડિસ્ટન્સીંગ તેમજ સ્વચ્છતાનો પાઠ પણ આ વર્ષમાં વધુ મજબૂત રીતે શીખવા મળ્યો
વિતેલું વર્ષ ૨૦૨૦માં માનવજીવનને ઘણું બધું શિખવાડ્યું જ મળ્યું છે. માણસનું મનોબળ મક્કમ બનાવીને વિદાય લેતું આ વર્ષ સુરક્ષીનો સામનો કેવી રીતે કરવો તેની પુરી સમજણ અને શીખ આપીને જઈ રહ્યું છે. પરિસ્થિતિ બદલાય ત્યારે સમય પસાર કરી લેવો જરૂરી છે. વિતેલા દિવસોએ આપણને ધીરજ કેળવતા પણ શિખવ્યું છે. આયોજનનું કામ કરવાથી ધીરજ રાખવાથી અને હિંમત સાથે આગળ વધતા રહેવાનો અભિગમ કેળવવાની પણ આ વર્ષે આપણને શીખ આપી છે.

●●●
સોશિયલ ડિસ્ટન્સીંગ તેમજ સ્વચ્છતાનો પાઠ પણ આ વર્ષમાં વધુ મજબૂત રીતે શીખવા મળ્યો
વિતેલું વર્ષ ૨૦૨૦માં માનવજીવનને ઘણું બધું શિખવાડ્યું જ મળ્યું છે. માણસનું મનોબળ મક્કમ બનાવીને વિદાય લેતું આ વર્ષ સુરક્ષીનો સામનો કેવી રીતે કરવો તેની પુરી સમજણ અને શીખ આપીને જઈ રહ્યું છે. પરિસ્થિતિ બદલાય ત્યારે સમય પસાર કરી લેવો જરૂરી છે. વિતેલા દિવસોએ આપણને ધીરજ કેળવતા પણ શિખવ્યું છે. આયોજનનું કામ કરવાથી ધીરજ રાખવાથી અને હિંમત સાથે આગળ વધતા રહેવાનો અભિગમ કેળવવાની પણ આ વર્ષે આપણને શીખ આપી છે.

●●●
સદા નિરાશ આત્મનિર્ભરનો મંત્ર અપનાવતા પણ આ સમયે શિખવ્યું છે. અને ઘરની નોં છોડી ઘર અલબત્ત ઘરમાં વ્યકિત જેટલો સુરક્ષિત હોય તેટલો ક્યાંય ન હોઈ શકે તે પણ આ સમયમાં સાબિત થયું છે. માણસને ભગવાને એટલી તાકાત આપી છે કે ગમે તેવા પ્રતિકુળ સંજોગોમાં પણ રસ્તો કાઢી શકે ત્યારે સુરક્ષીના સમયમાં ચિંતા ન કરવી પરંતુ ભગવાન પરની શ્રદ્ધા પણ વધુ મજબૂત આ વર્ષમાં વિશેષ થઈ છે.

●●●
આ વર્ષે માનવીને અહેસાસ કરાવી દીધો કે તે કુદરત સામે કંઈ જ નથી
૨૦૨૦નું વર્ષ એટલે અનેક અણધાર્યા પરિસ્થિતિઓથી ભરેલું અને ઘણી બધી યાદોથી ભરેલું વર્ષ કહી શકાય. આ વર્ષે માનવીને અહેસાસ કરાવી દીધો કે તે કુદરત સામે કંઈ જ નથી. આ વર્ષમાં જો કોઈ સોથી મોટી વાત શીખી હોય તો છે પરિવારનું મહત્વ અને પરિવાર સાથે સમય વિતાવવાનો જેનાથી મહત્વનું બીજું કશું નથી. મેં આ વર્ષમાં ઘણું બધું શીખ્યું પણ છે અને ઘણું નવું શીખ્યું પણ છે. એક જ શબ્દમાં કહું તો ૨૦૨૦નું વર્ષ એ 'અણસમજાયું' રહ્યું છતાં આ દુઃખદ સમય જરૂર વીતી જશે તેવો વિશ્વાસ છે.

●●●
પ્રદૂષણમાં ઘટાડો અને વન્ય પ્રાણીઓની સંખ્યામાં વધારો જેવા પ્રાકૃતિક વિકાસ થયા
આ વર્ષે નાગરિકો માટે ખૂબ કપરું રહ્યું અને કેટલાંય નાગરિકોએ પોતાના સ્વજન ગુમાવ્યા છે. જો કે આ સાથે સંકટ સમયે ઓછા ખર્ચમાં કેવી રીતે જીવવું તે શીખવા મળ્યું છે. ઘણા બધાને શહેરમાં નોકરી ગુમાવતા ફરી પોતાના ગામ તરફ વળવું પડ્યું અને ગ્રામ્ય જીવનશૈલીને અપનાવવી પડી છે. મોટાભાગના નાગરિકોએ સરકારની ગાર્ડ ડલાઉન સાથે સહમત થઈ કોરોનાને વધુ કેલાતો અટકાવવા પ્રયાસ કર્યો, શિક્ષણમાં ઓનલાઈનને અપનાવી ભખતર આગળ વધાર્યું, પ્રદૂષણમાં ઘટાડો અને વન્ય પ્રાણીઓની સંખ્યામાં વધારો જેવા પ્રાકૃતિક વિકાસ થયા સાથે સ્વચ્છતા અને સામાજિક અંતરને કારણે અન્ય નાની-મોટી બિમારીઓના કેસોમાં પણ ઘટાડો થયો છે.

●●●
આ વર્ષ તો જીંદગીની મોટી હાઈલાઈટ બની ગયું
વર્ષની શરૂઆતમાં જ નવા વર્ષની મીઠી બાથ ભરવી હતી પરંતુ એણે એવી બાથ ભરી કે પુરા વર્ષ દરમિયાન કોઈને છટકવા મળ્યું નહીં. આમ તો આ વર્ષ દરેક વ્યકિત માટે ખૂબ અઘરું રહ્યું છે. પરિસ્થિતિ બદલાય ત્યારે સમય પસાર કરી લેવો જરૂરી છે. વિતેલા દિવસોએ આપણને ધીરજ કેળવતા પણ શિખવ્યું છે. આયોજનનું કામ કરવાથી ધીરજ રાખવાથી અને હિંમત સાથે આગળ વધતા રહેવાનો અભિગમ કેળવવાની પણ આ વર્ષે આપણને શીખ આપી છે.

●●●
૨૦૨૦નું વર્ષ દરેક માટે કષ્ટદાયક પુરવાર થયું
આગામી તા. ૩૧મી ડિસેમ્બરે પુરું થતું ૨૦૨૦નું વર્ષ દરેક માટે કષ્ટદાયક પુરવાર થયું છે. કોરોના મહામારીના કારણે વ્યવસાયિક હોય કે નોકરિયાત દરેક માટે તકલીફ ભર્યું રહ્યું છે. તેમ કે નવું નવું પણ શીખવાડીને ગયું છે, ઓછી ચીજવસ્તુઓ, ઓછી કમાણી સાથે ઓછી ખરીદીમાં કેવી રીતે જીવી શકાય, જમવા-પહેરવા જેવી રોજીટી જરૂરિયાતોમાં બહારની ચીજવસ્તુઓ પર ખર્ચ કરવાની વૃત્તિને અંકુશમાં રાખીને જીવવાનું શિખવાડી ગયું છે. આશા રાખું છું કે ૨૦૨૧નું વર્ષ દરેક માટે સુખદ બની રહેશે.

●●●
આ વર્ષ મોટાભાગના નાગરિકો માટે નિરાશાજનક રહ્યું
૨૦૨૦ની સાલમાં ભારતમાં નાગરિકોએ ઘણું બધું ગુમાવ્યું છે, કોઈ નોકરી ગુમાવી તો કોઈએ પોતાનો બીઝનેસ ગુમાવ્યો છે, ઘણા બધાએ પોતાના અંગત સ્વજન ગુમાવ્યા છે અને અનેક દુઃખદ અનુભવો કરાવી ગયું છે, સરવાળે આ વર્ષ મોટા ભાગના નાગરિકો માટે નિરાશાજનક રહ્યું છે. આશા રાખું છું કે સરકારની જાહેરાત મુજબ ૨૦૨૧ના વર્ષમાં કોરોના મહામારી સામે સફળતાપૂર્વક રસીકરણ થાય અને આ મહામારીથી છુટકારો મળે અને ફરી એ જ હર્ષાલ્લાસ જીવનમાં પરત ફરે.

●●●
આ વર્ષ મોટાભાગના નાગરિકો માટે નિરાશાજનક રહ્યું
૨૦૨૦ની સાલમાં ભારતમાં નાગરિકોએ ઘણું બધું ગુમાવ્યું છે, કોઈ નોકરી ગુમાવી તો કોઈએ પોતાનો બીઝનેસ ગુમાવ્યો છે, ઘણા બધાએ પોતાના અંગત સ્વજન ગુમાવ્યા છે અને અનેક દુઃખદ અનુભવો કરાવી ગયું છે, સરવાળે આ વર્ષ મોટા ભાગના નાગરિકો માટે નિરાશાજનક રહ્યું છે. આશા રાખું છું કે સરકારની જાહેરાત મુજબ ૨૦૨૧ના વર્ષમાં કોરોના મહામારી સામે સફળતાપૂર્વક રસીકરણ થાય અને આ મહામારીથી છુટકારો મળે અને ફરી એ જ હર્ષાલ્લાસ જીવનમાં પરત ફરે.